

MŪSŪ GODOS...

*Pagėgių krašto
politinių kalinių ir tremtinių
p r i s i m i n i m a i*

**Pagėgiai
2004**

Medžiagą surinko:

Danutė Bardauskienė
Jolanta Eidikaitienė
Dalė Mačienienė
Elena Stankevičienė
Ramutė Vaitkuvienė

Redaktorė Elena Stankevičienė

Pagėgių savivaldybės viešoji biblioteka

**Sugrįžkite ir nenuvyskite, atsiminimai tų dienų,
Jaunystę kur praleidome tarp Šiaurės ledjūrio pūgų.
Nauji laikai ateis, nauji vaikai užgims,
Ir mūs vargus, ir mūs kančias vargu ar kas
beprisimins...**

V. Mišeikis

Mielieji,

Į šį leidinėlį sudėjome Jūsų godas, prisiminimus apie sunkų, suluošintą Jūsų likimą. Laimingi Jūs, kad po vargo ir kančios sugrįžote ir prisiglaudėte prie Lietuvos krūtinės. O kiek lietuvių atgulė amžiams svetimoje žemėje, niekas niekada neuždegs žvakelės ant kapo, kurio nebėra...Tačiau jie gyvi mūsų širdyse, mūsų atmintyje. Ateina ir ateis naujos kartos, kurios vis mažiau kalbės, vis rečiau prisimins artimųjų pasakojimus, prisiminimus...

Su didžiule meile, neapsakomais išgyvenimais mes, Viešosios bibliotekos darbuotojos, pradėjome rinkti medžiagą, kurią Jūs mums patikėjote. Negalime išreikšti žodžiais jausmų, kurie apėmė mus klausantis Jūsų, todėl ir šio leidinėlio pirmasis sąsiuvinėlis toks kuklus. Tikime, kad tai pirmasis žingsnelis renkant ir sisteminant Pagėgių krašto politinių kalinių ir tremtinių prisiminimus.

Dėkojame visiems, kurie patikėjote savo gėlą mums, atvėrėte širdį, leidote ir mums prisiglausti prie Jūsų likimo... Dėkojame, kad leidote vartyti Jūsų nuotraukas, archyvinius dokumentus, užrašus.

Manome, kad šis kuklus mūsų ir Jūsų darbelis paskatins ir kitus likimo brolius ir seseris pasidalinti prisiminimais, gal dar spėsime užrašyti Jūsų pasakojimus...

Nuoširdus ačiū Jums.

Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos darbuotojų vardu,

Elena Stankevičienė

2004-06-14

Pagėgiai

Vladislova Zdanevičienė

Prisiminimus užrašė E. Stankevičienė

Gimiau gausioje, aštuonių vaikų šeimoje 1918 m. vasario 12 d. Alytaus apskrityje, Merkinės parapijoje. 1939 m. ištekėjau už Juliaus Zdanevičiaus, kuris buvo mano „vienas viso gyvenimo vyras“. Tik jo didelės meilės man ir mūsų vaikams dėka, išgyvenome, išvargome visą amžiaus pragarą.

Sunkūs karo metai užgulė visos mano kartos lietuvių pečius, tačiau tada dar nežinojome, kad tikrasis pragaras – ateityje.

Su uošviais, Konstantinu ir Leonora Zdanevičiais, gyvenome vienoje troboje, tik jie kitame gale, atskirai nuo mūsų, jaunųjų. 1940 m. gimė mūsų pirmagimis – Tadas, 1944 m. antrasis sūnus Julius. Mano uošviai buvo reto gerumo, išmintingi žmonės, sugyvenome labai gražiai. Vyro brolis partizanavo, tačiau apie tai net sapne bijojome užsiminti ir šeimoje apie tai nebuvo kalbama.

Žinojome, kas mūsų laukia jeigu sužinos „valdžia“, kad tikrai vyro brolis miške, girdėjome, kad jau veža, tremia „miškiniių“ artimuosius, geri žmonės net perspėjo, tačiau mano vyras, tikintis ir doras žmogus, vylėsi, kad seni tėvai ir mažamečius vaikučius turinti šeima nebus vežama. Kokie naivūs buvome, kaip tikėjome žmonėmis...

1945 m. liepos 17-os naktį, su trenksmu pasibeldė bėda ir į mūsų duris. Senolis sunkiai sirgo, nesikėlė iš lovos, tačiau nakties svečiai davė keleta minučių apsirengti, pažadinti vaikus, susirinkti dokumentus. Sunkvežimis neišjungė variklio, pareigūnai krovėsi į savo maišus mūsų daiktus, lašinius ir mėsą, net višteles iš tvarto... Tvirtai tikėjome, kad mus išveš sušaudyti, jokių daiktų pasiimti neleido. Senolį du „liaudies gynėjai“ (vienas už kojų, kitas už rankų) įmetė į sunkvežimio kėbulą, Tadas ir mažasis Juliukas verkė, glaudžiau prie krūtinės, raminau, o pati skaičiavau valandas kiek liko gyventi, mėginau spėti kur veža...

Pasiekėme Alovės valsčių, ant kalnelio pamatėme minią žmonių, pažįstamų ir nematytų, senelių ir vaikų. Sunkvežimiais buvome atvežti į Kaišiadoris, čia pažįstami susibūrėme į vieną vietą, kalbėjome, kad lengviau pakelsime kelionę būdami kartu, apsimėme, kad gal jau nebešaudys mūsų. Čia jau buvo Samulevičienė su dukrele Onute, Žakonienė, Vainienė, Čaplikai (senelis, du sūnūs, marti su vaikučiais), Krasauskienė su marčia Grinienė ir vaikučiais. Apie Grinienę visą istoriją atskirai galima būtų papasakoti: jai pasisekė iš gyvulinio vagono dar nepasiekus Volgos su vaikučiais pabėgti. Visi vagono keleiviai slėpėme ir melavome, kad ji yra, tik vėliau, kai Grinienė jau buvo palikta toli, „pasigedome“ jos ir apie tai pranešėme vyresniajam palydovui. Kaip ši moteris pasiekė Lietuvą, kokiais keliais ir takeliais ėjo į brangią Tėvynę – nežinau, tačiau žinau, kad grįžo namo laimingai.

Dvi savaites truko kelionė, čia „atšventėme“ Juliuko pirmąjį gimtadienį. Man pasisekė, vaikelis buvo tvirtas ir stiprus. Kiekvienoje stotyje mačiau motiną, nešančią iš traukinio į užmiestį laidoti savo kūdikį. Ji grįždavo tyli, žiūrėdama į žemę, kuri priglaudė jos dalį, o ir mes visi tylėdavome. Žinojome, kad jokiais žodžiais nesugebėsime jos paguosti... Tik naktimis moteris garsiau raudavo, ir tos, kurios laidojo, ir tos, kurios dar glaudė prie širdies gyvus...

Permės srityje, Mendelejevskajos stotyje visus išlaipino, dvi paras laukėme „pirklių“, sunkvežimiais vežė dar 100km. iki Kudimkaro. Iš čia, nulijus vasaros lietučiui, rogėmis vežė į Melekino tarybinį ūkį, Savino kaimą. Jokių kelių, jokių parduotuvių, o ir pinigų neturėjome. Čia mano vyras miškų ūkio kalvėje gavo darbą, jo padėjėju dirbo vieno likimo brolis Čaplikas. Vaikai ir nedirbantys tremtiniai gaudavo po 200gr. duonos parai, o dirbantis – 500gr., jeigu įvykdai darbo normas- visus 600gramų. Vieną kartą mėnesyje – 400 gr. cukraus, 2 kg. kruopų.

Pirmąją žiemą davė veltinius, vatinuką ir vatines kelnes. Prie tokių šalčių, (50-60 laipsnių) buvome neįpratę, susirgau sunkia sąnarių liga, kuri lydi mane visą gyvenimą. Dėl sunkios sveikatos, Čaplikas nebegalėjo dirbti kalvėje, tai „molotoboicu“ dirbti įsiprašiau aš.

Taip abu su vyru dirbome, gavome didesnį maisto davinį, o vėliau iš barakų jau perkėlė į atskirą namelį, skirtą dviems šeimoms.

Pirmąją žiemą tremtyje gimė ir trečias sūnus Juozukas. Dekretinių atostogų niekas nedavė – dirbau iki gimdymo dienos, po jo sekančią dieną vėl į darbą. Juozuką „pagavo“ pribuvėja „permiačka“, nepatyrusi, matyt, buvo, Juozukui prastai sutvarkė virkštelę, gavosi alergija, išbėrė visą kūnelį, ilgai ir sunkiai gydžiau, kol mirtis atidavė man sūnelį, pasitraukė nelaboji...

Kai kolūkio pirmininkas, įvertinęs mano vyro gerą darbą, šeimai skyrė po 1 litrą pieno, pasijutome kaip rojuje, gal todėl nė vienas nenusilpome ir nemirėme. Tas pats pirmininkas už paslaugą atnešė iš beržo tošies padarytą, kokių 3ltr. talpos bidonėlį lydyto sviesto, tai buvo pasakiškas turtas, pusei metų visai šeimai buvo „balius“. Vėliau mudu su vyru vietiniams gyventojams gamindavome šakes, už vienas gaudavome lydytų taukų kg. arba 6 kibirus bulvių. Tada jau prasidėjo „geri“ laikai, baisus, juodasis badas paliko mūsų namus. Tik nuo sunkaus darbo glėdė rankas, sąnarius ir visada norėjosi miego...

Nuo 1947 m. nebeliko kortelių, už darbą gaudavome jau pinigų, nors nebuvo ko pirkti. Po trijų darbo metų pirmą kartą gavome du mėnesius atostogų. Pirmą kartą nuvykome į miestą Kudimkarą, kur pamatėme pramogų parką su „velnio ratu“. 50km. iš miesto namo važiavome nuosavais, naujais dviračiais Lietuviškas charakteris darė savo: nusipirkome paršiukus, karvutę, miške, tarp kelmų, sodiname bulves. 1951 m. gimė ketvirtas sūnus – Leonidas, Tadukas ir Julius lankė mokyklą, Juozukas ėjo į darželį. Kadangi buvome labai darbštūs, abu turėjome darbą, vyras negirtuokliaudavo, greitai tapome vieni turtingiausių šeimų kaime. Atėjo eilė padėti kitiems, politiniams rusų tremtiniais, jų šeimoms.

Po Stalino mirties, 1953 m. atsisakiau darbo kalvėje, nusipirkau siuvimo mašiną, „tapau“ populiaria siuvėja – kaip dabar sakytų, modeliavau ir siuvau sukneles kolūkio kontoros „elitui“: pirmininko žmonai, sekretorei, telefonistei, darželio vedėjai, ligoninės daktarytei ir seselei...

Prasigyvenome...Nusipirkome motociklą „Iž“, radijo aparatą, vyras – laikrodį. Vyresnieji berniukai lankė mokyklą rajono centre, kiekvieną savaitę nueiti ir pareiti 20km. žiemą be kelių ir takų, per žmogaus aukščio pusnis, tamsoje, baisiame šaltyje, mišku kur pilna vilkų ir meškų. Visą savaitę vaikai gyveno išnuomotame bute, kur šeiminiškams mokėjome maistu ir pinigais.

1955 m. „nuėmė“ tremtį dviems vaikams – Taduui ir Juliui. Kadangi visus tremties metus susirašinėjau su giminaičiais, žinojau, kad gimtinės jau nebėra, namai sudeginti. Susitarusi su giminaičiais, vaikus atvežiau į Benininkus, Pagėgių rajoną. Po 10 metų pirmą kartą nuėjau į bažnyčią, tiek laiko nebuvau ir išpažinties. Mišių metu visą laiką raudojau, nuėjusi išpažinties neįstengiau pratariti nė vieno žodžio. Kunigas paklausė kodėl aš verkiu, pasakiau, kad trumpam grįžau į Lietuvą, pasakiau iš kur atvažiavau. Tada kunigas pasakė: „Nieko nekalbėk, nieko nesakyk, paverk, leisk širdžiai pailsėti...“ Aš suklupus prie klausyklos raudojau, o kunigas ištiesęs ranką ilgai glostė mano galvą. Glostė ir glostė, kol aš atsikėliau, kol išsiverkiau...

Tadukas buvo baigęs septynmetę mokyklą rusų kalba, o Julius 4 kl., tad mokėsi toliau rusų klasėje Pagėgių vidurinėje mokykloje.

Palikusi vaikus giminaičiams, po mėnesio grįžau į Sibirą, pas vyrą, likusius vaikus. Ėjo metai, čia mirė abu vyro tėvai, čia ir palaidojome.

1956 m. spalio 4 d. gavome pranešimą, kad mums panaikinta tremtis, kad galime grįžti į Lietuvą. Sulaukėme atsiskaitymų, išpardavėme savo turtą, ir 1957 m. sausį pajudėjome namo...

V. Zdanevičienė su vyru Juliumi kalvėje.
Permės sritis, apie 1946-1947 m.

Čia gimė mūsų vaikai. Tai jau „nuosavas“ Zdanevičių namas.
1947-1951 m., Permės sritis

Leonoros Zdanevičienės laidotuvės. Kairėje – sūnus Julius Zdanevičius
1955 m. rugpjūtis

ARCHYVINĖ PAŽYMA
АРХИВНАЯ СПРАВКА

Lietuvos TSR
VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA
Министерство
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

232754 Vilnius, J. Janonio g. 2
Informacinis centras
232754 Вильнюс, ул. Янонио, 2
Информационный центр

1989.10 М. Г. № 40599

Alytaus
Distrikto
Riekių valsčius
1956 m. rugpjūtis

Bielevskas
56
spalis

Vyresnysis
A. A. ПЕЧУЛИС

Vyr. inspektorius
E. PETRAUSKAS

E. PETRAUSKAS
Э. П. ПЕТРАУСКАС

Тираж 500 экз. М. Вильнюс, 1989 г.

55

Zdanevičių šeimos rehabilitacijos dokumentas

Lietuvos TSR
**VIDAUS REIKALŲ
 MINISTERIJA**
 Литовская ССР
**МИНИСТЕРСТВО
 ВНУТРЕННИХ ДЕЛ**

232754 Vilnius, Janonio g. 2
 Informacinis centras
 232754 Вильнюс, ул. Янонио, 2
 Информационный центр

1989 10 № 6/6 40599

ARCHYVINE PAZYMA
 АРХИВНАЯ СПРАВКА

PI Zolanevičius Tadas, Juliaus gim. 1940 m.
 Gr Zolanevičius Julius, Juliaus gim. 1944 m.

[Large handwritten flourish]

išstremtas (ii) iš Lietuvos TSR
 выселен (ны) из Литовской ССР

Алутас
Двиньонис

raj. (miesto)
 p-ka (goroda)

Permės
 nuo 45 m. mėn. beras
 от 45 г. м. берас

scityje (kaste) Bielajevsko
 в области (квас) Белорусско
 mėn. 17 d. iki 55 m. supraičio
 мес. 17 д. до 55 г. супраичю

kaimo ir buvęs(e) specistrėmė
 деревни и бывш(ей) спецстремме
 raj. (mieste)
 p-ve (gorode)
 mėn. 13
 мес. 13

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1988 m. spalio 21 d. įsaku jie (ji) reabilituoti.
 На основании Указа Президиума Верховного Совета Литовской ССР от 21 октября 1988 г. они реабили-
 тированы

Virsnininkas / Начальник

[Signature]
 Vyr. inspektorius / Су-инспектор
A. PEČIULIS
 А. А. ПЯЧЮЛИС

[Signature]
E. PETRAUSKAS
 Э. Б. ПЕТРАУСКАС

[Handwritten mark]

Tado ir Juliaus Zdanevičių reabilitacijos dokumentas

Lietuva, apraudota ir išdainuota, išsvajota, išsapnuota, išsiilgta ir numylėta... Kas galėtų pasakyti ką reiškia Lietuva, kai esi prievarta atplėštas nuo jos krūtinės, kas galėtų pamiršti šį ilgesį ir gėlą, kas galėtų atleisti skriaudikai...

Nelaukė mūsų, bijodami valdžios vyrai „nerado“ mums darbo, „nebuvo“ kur gyventi, nedavė žemės lopinėlio daržui (koks gi lietuvis be žemės)...Važinėjo vyras į Šilutę, į darbą, pagaliau ir Pagėgiuose pavyko gauti 2 arus žemės, vieno kambario butuką, ir kalvio darbą.

Pagėgių gimdymo namuose (buvusi ligoninė, dabar gyvenamasis namas, pirmame aukšte vaikų biblioteka) žymi dr. Bradulskienė priėmė ir „džiaugsmo“ kūdikėlį – mūsų penktąjį sūnelį.

1959 m. už gerą darbą mano vyras, Zdanavičius Julius, kalvis, gavo paskyrą nuosavo namo statybai. Pasistatėme namus Naujojoje gatvėje, vaikai užaugo, sukūrė savo šeimas, augina vaikus, mūsų anūkus, proanūkius.

Su vyru kartu gyvenome 60 metų, o 1999 m spalio 15 d., savo gimimo dieną, jis mus paliko amžiams...

Netekau savo brangiausio draugo, „vieno viso gyvenimo vyro“...

Man dabar jau aštuoniasdešimt penkeri, dar vaikštau, dar prisimenu, dar galiu ir papasakoti. Kad ateinantys gyventi irgi žinotų, kad Tėvynė viena, kaip motina, kad ją brangintų, kad tik jai melstųsi, kad tik čia reikia gyventi ir dirbti...

Pagėgiai

2004 m. birželio 4 d.

Nijolė Vasiliauskaitė – Žilinskienė

Mano tėvai, Zofija ir Jonas Vasiliauskai, kilę iš Treigių kaimo, Telšių valsčiaus, Rietavo rajono. 1936 m. susituokė, gyveno Treigių kaime. Mama šeimininkavo namie, savo ūkyje, o tėvelis dirbo įvairių darbų: paprastu darbininku, sandėlininku, sovietiniais laikais – ūkio brigadininku. Prieš karą valdė savo 20 ha žemės. Iki 1946 m. sugyveno 4 vaikus, penktasis buvo po širdimi.

Prasidėjus karui, buvo gaudomi vyrai ir siunčiami kariauti. Tėveliui buvo sunku skirtis su savo šeima. Jis slapstydavosi: tai šiaudų stirtoje, tai nakvynei išeidavo pas tolimesnius kaimynus. Slinko neramios gyvenimo dienos. Stribai lankydavosi beveik kas naktį. 1951 m. spalio 16 d. atvažiavo į kiamą rusai ir pasakė, kad per 2 valandas šeima pasiruoštų išvykimui. Mama maldavo, kad palauktų bent vieną naktį, nes tuo metu namuose buvo ne visi šeimos nariai. Tėvelis sulakstė susirinkdamas savo vaikus, seserys eidavo tarnauti žmonėms. O stribai vis skubino, maisto pasiimti neleido. Slapčia nukirto žąsims galvas ir sukiojo į maišą. Per dvi valandas šeima pasiruošė išvykti į nežinią. Sukrovė lietuvius į gyvulinius vagonus, kur nei vandens, nei tualetu nebuvo. Naktį vyrai vagono grindyse pasidarė skylę – tualetą, uždengė ją skudurais. Kelionė truko 17 parų. Ilgesys ir ašaros aptemdė lietuvių gyvenimą. Varganas gyvenimas, sunkios sąlygos apleido visus utėlėmis, vagonė trūko oro, kelionės vargų neatlaikė, pradėjo mirti žmonės. Mirusią senelę kareivis išmetė per langą važiuojant traukiniui. Vieną dieną traukinys sustojo, rusiška komanda liepė išlipti. Atkeliavome į Sibiro platybes. Mūsų šeima pateko į Krasnojarsko kraštą, Užursko rajoną, Tarchankos kaimą. Gavome ir „būstą“ – zemlianką. Mano atmintyje išliko nuotrauka „Namas – lyg palapinė“, be stogo, vietoj jo žemių sluoksnis, ant to stogo augo berželis...Po lietaus neįmanoma būti viduje. Neturėjome net lovų, turėjome rusišką krosnį, virš jos – gultai miegojimui. Kaime gyveno 8 šeimos, kaimynai pasitaikė geri, atnešdavo duonos, kartais aliejaus šlakelį. Tėvelis dirbo miške, mama prižiūrėjo vaikus. Vyriausia sesuo Rimutė išėjo pas pirmininką tarnauti, 9 metų Zita ganė miškuose avis. Žiemos metu kojos prišaldavo prie batų, susirgo plaučių uždegimu, gulėjo ligoninės mirtininkų palatoje. Bet didelė mamytės meilė prikėlė mažąją, išplėšė iš mirties nasrų. Sesuo Elytė virsdavo iš kojų, dažni priepuoliai kartojosi, ją kamavo kirminai, kurie dusindavo. Mama išgydė ją žibalu. Brolis Vytas padėdavo namų ūkyje. Kaip laukdavome lietuviškų švenčių! Pirmosios Šv. Kalėdos, valgyti nieko neturime, Mamytė iškepė skaniausią pyragą, kokį tik esame valgę savo gyvenime – tai buvo kviečių sauja, kepta keptuvėje. Kviečiai – atlyginimas už darbą. Maišas kviečių – metų atlyginimas. Skurdžios ir Šv. Velykos. Mama, neturėdama ką dėti ant stalo, išėjo iš namų. Atsistojo ant tilto, verkė ir meldėsi, kalbėjo poterius, o galvoje kirbėjo mintis šokti į upę, bet pro šalį ėjo kaimynė – rusė. Ji viską suprato be žodžių, paėmė mamytę už rankos, parvedė namo, pas vaikus, o pati atnešė bulvių, aliejaus, duonos. Tai buvo tikra Velykų šventė. Vasario 16-oji buvo švenčiama paslapčia. Visi lietuviai susirinkdavo į vieną vietą, dainuodavo „Graži tu mano, brangi Tėvyne“. Dainuodavo tyliai, kad niekas neišgirstų.

Metuose du kartus visi šeimos nariai turėjo prisistatyti į komendantūrą, už 60 km. Veždavo arkliais. Su Lietuvoje likusiais giminaičiais palaikėme ryšius, gaudavome laiškus, o kartais ir siuntinių. Vienas laiškas iš Lietuvos buvo lemtingas. Giminaičiai parašė, kad mūsų namai nugriauti, likę tik pamatai. Tėvelis iš sielvarto taip pasiligojo, kad jo sveikata daugiau ir nebeatsistatė.

1955 m. Sibire gimiau ir aš. Buvome šeši vaikai, o iš ligoninės, mane pagimdžiusi mamytė 12 km. parsinešė pėsčiomis. Prisimenu, kas vakarą, mamytė rodydama į besileidžiančią saulę sakydavo „Žiūrėk, vaikeli, ten, kur leidžiasi saulė, ten mūsų Tėviškė, ten mūsų Lietuva“ ir gaudžiai raudodavo.

Po mano gimimo, namuose apsilankė komendantas ir pasakė, kad, kaip daugiavaikė šeima, galime rašyti prašymą dėl grįžimo į Lietuvą. Džiaugsmui nebuvo ribų, tačiau reikėjo dar pagyventi čia ir užsidirbti grįžimui pinigų. 1957m. jau ruošėmės grįžti į Tėvynę, tačiau buvo iškeltos naujos sąlygos. Vienerius metus turėsime neišvykti iš Rusijos ribų. Ruošėmės kelionei, nors

žinojome, kad namų dar nepasieksime. Prieš išvykstant iš Sibiro, mūsų palydėti susirinko visi kaimo gyventojai.

Vasiliauskų šeima Sibire, 1956 metai

N. Vasiliauskaitės – Žilinskienės krikštas Laukuvoje.
Šeima jau grįžusi iš Sibiro, gyvena Kaliningrado srityje. 1958 metai

O lietuviai užtraukė dainą:

„Sudie Tarchanka, krūmais apžėlę,
Mes išvažiuojam į Tėviškėlę“

Džiaugsmo ašaros laistė Sibiro platybes.

Grižome per 7 paras, apsigyvenome Kaliningrado srityje, Malamožaisko kaime. Praėjus vos keturiems mėnesiams, mirė tėvelis. Palaidojome Laukuvos kapinėse, Šilalės rajone. Visų jėgos buvo išsekusios, visi pasiligoję. Mama tuoj atgulė kojos operacijai. Rusai kaimynai mums nebuvo draugiški, nešiojome „labusų“ pravardes, neretai pavadindavo ir fašistais. Sesuo Elytė lankė 5 klasę, vakarais dirbo toje pat mokykloje valytoja. Brolis Vytas jau dirbo valdišką darbą. Mamytė naktimis verpdavo vilnas, reikėjo prasigyventi, užsidirbti nors kiek pinigų, pradėti vėl iš naujo gyventi. Vyresnės seserys sukūrė šeimas, o aš ir sesuo Virgilija buvome dar mažos. Kaliningrado srityje gyvenome 8 metus. Mes ir mokyklą lankėme Rusijoje, rusų kalba. 1963m. sugrižome į Lietuvą. Apsigyvenome Šilutės rajone, Vėlaičių kaime. Pradžioje buvo sunku mokytis, kol „persilaužėme“ į lietuvių kalbą. Bet Lietuva, ne Rusija, dabar jau iš mūsų niekas nesišaipė, mūsų nebersekiojo. Buvome lygiateisiai Lietuvos, nors ir nelaisvos, piliečiai. 1990m. rugsėjo 12d. mirė brangiausioji mūsų Mamytė. Palaidojome Laukuvoje, prie Tėvelio. Susigražiname savo 20ha žemelės, tačiau gimtųjų namų nebėra. Dažnai aplankome griuvėsius... Tai viskas, kas liko mūsų prisiminimuose apie sunkią mūsų dalią...

Kentriai

2004 m. birželio 5 d.

Marija Jakštaitė – Miknienė

Gyvenau Tauragės apskrityje, Vainuto valsčiuje, Galnės kaime, ūkininko šeimoje. Augom aštuoni vaikai, penki broliai, trys seserys ir tėveliai. 1947 m., būdamas 21 metų nuo rusų „partizanų“ kulkos žuvo brolis. Ūkį konfiskavo, tėvelis buvo nuteistas 2 metams kalėjimo. Kalėjo Šilutės kalėjime, o 1948 m. buvo nužudytas Macikų lageryje, čia ir palaidotas.

Išaušo saulėtas 1951 m. spalio 2 d. rytas. Aš mokiausi Žemaičių Naumiesčio mokykloje, 9 klasėje. Gyvenome prie gatvės, ir per visą naktį matėme, kad mašinomis veža žmones. Visą dieną kankino negera nuojautą, tad nuėjau į mokyklą ir atsisveikinau su klasės draugais. Dviračiu grįžau namo, bet į namus nėjau, o kaimynai pasakė, kad jau vežimai nuvažiavo į mūsų namus vežti mūsų šeimos. Grįžau namo, o ten triukšmas, šauksmas. Mamytė pasimetusi, nes namuose tik dvi sesutės ir broliukas, o vyriausias brolis pabėgo. Tačiau išmintingo dėdės dėka jis grįžo. Pravardžiuojami, sribų stumdomi, raginami „greičiau, greičiau“, per 2 valandas privalėjome pasiruošti važiavimui. Ruduo, maisto atsargų dar nėra, nors pilni tvartai ir kiaulių, avių, paukščių, karvių. Tačiau nieko pasiskersti neleido, Turėjome duonos kepalą, pusmaišį miltų ir mėsos keletą gabaliukų. Ką galėjome, susidėjome į maišus ir, sribų lydimi, palikome savo gimtus namus, gimtinę. Nuvežė į Vainuto sribų būstinę, iš ten į Priekulės geležinkelio stotį. Iš Priekulės išvežė tik vakare, turėjau galimybę pabėgti, bet brangiausias turtas buvo mama, tai ir važiavome visi kartu. Gyvuliniai vagonai, kiekviename apie 100 žmonių, langai užkalti, apraizgyti spygliuota viela, aplink sargyba. Prasidėjo kančių, alkio ir nežinomybės kelionė, kuri truko 16 parų. Trūko oro, vandens, apie maistą nereikia ir galvoti. Tik trečią parą atnešė kopūstų sriubos. Viskas vienoje vietoje, čia pat ir valgykla ir „tupykla“. Pradėjo žmonės sirgti. Kaimynas Rimkus, buvęs Galnės seniūnas, mirė vagone. Namiškiams leido jį aprengti, du jo sūnūs ir kiti kaimynai, traukiniui sustojus, išnešė mirusį už vagonų, padėjo ant anglių krūvos, palaidoti neleido. Taip ir liko nežinia kur, kokiam mieste, tik žinia, kad Sibire. Sunku apsaityti, ką teko ilgoje kelionėje iškęsti, tik aštuntą parą sustojus traukiniui, leido išlipti, tačiau sargyba nesitraukė nei per žingsnį. Spalio 16d. traukinys sustojo Krasnojarsko krašte, Ačinsko stotyje. Atvykome į „rojų“, susėdome stotyje ir laukėme „pirklių“. Vergų pirkti pasirodė dideli tūzai: kolūkių pirmininkai. Jie žiūrėjo ir rinkosi didesnes šeimas. Mūsų šeimoje buvome trys seserys. Aš gimusi 1933 m., sesuo Salomėja – 1934 m., Valentina – 1941 m. Brolis Vaclovas – 1939 m., Klemensas – 1925 m. ir mamytė, gimusi 1898 m. Tad susikrovėme viską į vežimą, su mumis buvo dar viena, aštuonių žmonių Mišeikių šeima, važiavome dar 30 km. Atvykome į Ladanovkos kolūkį, mums buvo paruoštas vienas kambarys su dideliu rusišku „pečiumi“. Kolūkis nedidelis, apie 70 namų, kontora, mokykla, parduotuvė, trys gatvės. Taip prasidėjo savarankiškas tolimoje žemėje mūsų gyvenimas. Čia žmonės taip pat vargani, neturtingi, vyrai invalidai, daugiausiai moterys ir vaikai, trūko darbo jėgos. Neturtingieji kaimynai mums padėjo kiek kas galėjo, o turtingaisiais pasiremti negalėjome. Pirmoji žiema buvo be galo sunki, brolis pradėjo mokytis už 10 km. traktorininku. Pavasarį jis gavo seną traktorių ir prasidėjo darbai. Visą dieną, nuo ryto iki vakaro mus kankino varmai, mašalai, mažos muselės. Kentėjome nuo šalčio, alkio ir pravardžiavimų - „fašistai, banditai“. Kur sunkesni darbai, ten siūsdavo tremtinius. Mano darbai prasidėjo nuo avių ganymo, vėliau - karvių melžimas, prikabinėtoja prie traktoriaus. Lengvai dirbau laiškininke, 5-6 km. – ne atstumas. Vėliau dirbau sandėlyje, valėme grūdus. Vėliau, išmokus kalbą, dirbau jau sąskaitininke. Atėjus žiemai, kolūchio darbininkus varydavo dirbti į miškus, už 200 km. Vietiniai gyventojai mokėjo išsisukti nuo šio sunkaus darbo, o mes, komendantūros priežiūroje, pasirašytinai prisiekėme, kad amžinai čia dirbsime ir gyvensime. Žiemos sniegynuose skęsdavome iki juosmens, sunkus fizinis darbas nualino mus visus. Vasarą, už 4-5 km. šienaudavome savo gyvulėliams šieną. Be komendanto leidimo niekur nevalia išeiti. Dirbome be poilsio dienų, jokių švenčių. Brolis tarnavo 16-oje Lietuviškoje divizijoje. Gruodžio mėn. ir jis buvo išstremtas į Sibirą, nuo šeimos už 800 km., į miškų ūkį.

Marija Jakštaitė – Miknienė, apie 1952 m., Sibiras

Marija Jakštaitė-Miknienė tarp likimo seserų Sibire. Apie 1951-1952 m.

Po Stalino mirties, gautas įsakymas suvienyti šeimas, tai brolis gyveno su mumis, dirbo mašinų-traktorių stotyje, vairuotoju. Visi lietuviai už savo darbštumą, sąžiningumą buvome gerbiami. Pirmąją žiemą šiaip taip išsvargome, baigėsi vasaros darbai, gavome pirmąjį atlyginimą. Nusipirkome ožkelę, tada mūsų gyvenimas pradėjo gerėti. Grybai, uogos gelbėjo lietuvius nuo bado.

Brolis už sąžiningą darbą gavo Lenino ordiną, tai buvo bilietas visai šeimai namo. 1957 m. rugpjūčio mėn. gavome leidimą grįžti į Lietuvą, tačiau dirbome iki rudens, kol gavome atlyginimą. Po 7 metų tremties, 1957 m. spalio mėnesį išvykome į brangią Tėviškę. Grįžę radome savo namus, nors ir apleisti, bet juose niekas negyveno, tad savo gyvenimą pradėjome iš naujo. Visa Sibiro košmaras sapnuojasi ir dabar, praėjus beveik 50 metų...

2004 m. birželio 4 d.

Stoniškiai

Marija Grubytė – Pukelienė

Prisiminimus užrašė Ramutė Vaitkuvienė

Gimiau 1936 m. sausio 29 d. 1950 m. tėtę, mamą mane ir brolių ištrėmė į Krasnojarsko sritį, Nazarovskij rajoną, „Adadimskij zerno“ tarybinį ūkį.

Atvažiavus į tremties vietą, buvome apgyvendinti barakuose. Mama sunkiai susirgo ir atgulė ant lovos. Aš ją slaugiau, o tėvelis su broliu dirbo tarybiniame ūkyje. Tremtis buvo laisva, niekas mūsų nesaugojo, buvome išmesti be pragyvenimo lėšų, kaip mokėjome, taip turėjome ir gyventi.

Praėjus kuriam laikui, tiksliai nebepamenu, tėvelis su broliu pastatė savo namelį iš rąstų. Pagaliau išsikėlėme iš barakų. Vietiniai gyventojai buvo draugiški, padėjo mums įsikurti, duodavo mums maisto. Tarybinis ūkis buvo turtingas, tad tėvelis ir brolis pradėjo daugiau uždirbti, jau užteko pragyvenimui, badauti daugiau nebeteko.

Tačiau kas galėjo nuslopinti Tėvynės ilgesio jausmą... Labai norėjome namo, į Lietuvą.

1966 m. aš ir brolis gavome leidimus važiuoti namo. Kadangi mama sunkiai sirgo, visi bijojome, kad ji nenumirtų svetimame krašte. Tad aš ir brolis savo leidimus atidavėme tėveliams. 1955 m. gegužės mėnesį tėvai apgaulės būdu pabėgo į Lietuvą. Aš su broliu tremtyje išbuvome dar du metus. 1957 m. pavasarį, balandžio mėnesį pagaliau ir mudu sulaukėme leidimo grįžti į Tėvynę. Grįžome į Piktupėnus, tačiau mūsų čia niekas nelaukė, daug metų, kaip daugumai tremtinių, nedavė darbo. Bet mes buvome laimingi, mes buvome savo Tėvynėje, apie kurią tiek daug gražių dainų dainuodavome, apie kurią tiek daug svajojome...

2004 m. birželio 5 d.

Šakininkų km.

Lumpėnų seniūnija

Marija Grublytė – Pukelienė.
Krasnojarsko sritis

Sigitas Skridulis

Prisiminimus užrašė Ramutė Vaitkuvienė

Gimiau 1932 m. vasario 2 d. 1952 m. mane ir seserį Genutę ištrėmė į Komi SSR, Kožvinskio rajoną, Intą iš Kerkutviečių. Čia atvykome gyventi po karo su tėveliais. Būdamas 18 m. aš prisijungiau prie partizaninio judėjimo. Mudu su seserimi buvome ryšininkai, nešėme partizanams rūbus, avalynę, maistą, perduodavome informaciją. Partizanai laikėsi Bitėnų miškuose. 1950 m. Bitėnų eigulys su savo giminaičiu Antanu, tuo metu dirbusiu Rambyno kolūkio pirmininku, mus išdavė enkavedistams. Mus apsupo, įvyko susišaudymas, jo metu žuvo daug partizanų. Tarp žudikų buvo ir vietos gyventojų. Vienas iš jų, susišaudymo metu nukovė Nema (slapyvardis), o vadą Viktorą sunkiai sužeidė ir jį suėmė. Vienas iš partizanų pabėgo ir mums pranešė, kad pasislėptumėme. Tačiau pabėgti mes jau nespėjome. Atvažiavę kareiviai mus suėmė ir atvežė į Pagėgius. Čia mus tardė, labai mušė, po to išvežė į Tauragę, kur vėl iš naujo tardė. Išvežė į Klaipėdos kalėjimą, kur išbuvome iki 1951 m. kol įvyko teismas. Teisė ne mus vienus, iš viso 10 žmonių, kurie vienaip ar kitaip dalyvavo Lietuvos kovoje su raudonuojų okupantu. Teismui vadovavo Maskvos ypatingųjų bylų teisėjas. Nuteisė 25 metams nelaisvės, 5 metus be teisės gyventi Lietuvoje. Dar 9 mėnesius po teismo mus vežiojo po įvairius Lietuvos kalėjimus. 1952 m. pradžioje buvome išvežti į Leningrado kalėjimą. Čia atvažiavo „pirkliai“ iš Komi SSR. Tremtyje dirbau anglių kasykloje, gyvenome barakuose, po 100 žmonių vienoje patalpoje. Gyvenimo sąlygos buvo labai blogos, šaltis iki 50 laipsnių, o apranga menka. Atveždavo priekabą bulvių, runkelių, išversdavo į kiemą – tai ir buvo mūsų maistas. Prie 50 laipsnių šalčio, daržoves atsikirsdavome iš sušalusios krūvos kastuvais, kirtikliais ir virdavome sriubą.

Į šachtas eidavome susikibę vienas su kitu alkūnėmis, sudarydavome kvadratą, o mus apstoję iš visų keturių pusių lydėjo kareiviai. Po darbo – krata, visi nuogi praeidavome nuodugnią apžiūrą – ar nieko neišsinešame. Į baraką grįždavome taip pat kaip ir į darbą. Ir taip kasdien, kasdien...

Vietos gyventojai, gal iš baimės, o gal ir kitais sumetimais, buvo tarsi sekliai. Pabėgusį kalinį atpažindavo iš aprangos, nes vatinukai buvo su specialiais ženklais – baltu lopu, kuriame užrašytas kalinio numeris. Šį lopą nuplėšus, likdavo skylė, iš kurios ir galima nuspėti, kad tai katorgininkas.

Žinojome, kad už kiekvieną įduotą kalinį, vietinis gyventojas gaudavo pūdą miltų. Mes juos taip ir vadindavome „Va, žiūrėk, pūdas eina“.

Po 4 metų katorgos, už gerą elgesį buvau pervestas į laisvąją tremtį. Tada jau galėjau susitikti su savo sesute, išeiti pasivaikščioti, iš barakų perkėlė gyventi į „kazarmą“. Čia gyvenimo sąlygos buvo jau geresnės.

Tik 1956 m. už gerą elgesį, nes nepažeidinėjau nustatytos tvarkos, gavau leidimą grįžti į Lietuvą.

Gimtinėje darbo negavome, tai įsidarbinau Kaliningrado srityje, Sovetsko rajone, Slavske. Dirbau melioracijos darbininku. Po pusės metų grįžau, gavau darbą Kerkutviečiuose, dirbau fermos brigadininku.

2004 m. birželio 5 d.
Kerkutviečiai,
Lumpėnų sen.

Sigitas Skridulis (antras iš kairės).
Komi SSR, apie 1953 m.

Kostas Pukelis
Politinio kalinio Nr. CEE - 667

Prisiminimus redagavo Elena Stankevičienė

Nuo redaktorės: Prisiminimai perteikti iš Kosto Pukelio rašyto laiško 1989 m. gegužės 5 d. Lietuvos TSR generalinei prokuratūrai. Čia pateiksime keletą Kosto eilėraščių, sukurtų įvairiu tremties laiku.

Aš, Kostas Pukelis, sūnus Prano, buvau nuteistas pagal TSRS baudžiamojo kodekso 58 str. 1a d.

Gimiau 1929 m. rugpjūčio 29 d., Lapkasių km., Žygaičių valsčiuje, Tauragės apskrityje. Suėmė mane 1950 m. birželio 21d., tardė Tauragės saugume, jo kalėjime išbuvau penkis mėnesius. Tardė mane pats saugumo viršininkas Popovas. Jam padėjo keturi saugumiečiai, vertėjas vyr. leitenantas. Surakintomis rankomis ir kojomis mane mušė guminėmis lazdomis, mediniais kočėlais per galvą ir nugarą kol pastovėdavau. Pargriuvusį visi užguldavo, susukę mano galvą į brezentą, kad nerėkčiau, toliau mušdavo, kol netekdavau sąmonės. Gaivindavo užpildami šaltu vandeniui. Kai atgaudavau sąmonę, vėl prasidėdavo tardymas, reikalavo pasakyti partizanų pavardes, pas ką jie lankosi, kas padeda drabužiais, maistu ir t.t. Kadangi nebegalėdavau net galvos nulaikyti, vilkdavo atgal į kamerą, kur numesdavo mane ant grindų. Pirmosios dienos ir naktys buvo vien mušimas, gaivinimas, tardymas, vėl mušimas... Vėliau neberekėjo nei rankų, nei kojų rišti – aš tapau nebepavojingas, nes jau nebepastovėjau ant kojų. Įtardymą vilkdavo už pažastų... Per keletą dienų taip mane nualino, kad patys atsiuntė į kamerą daktarę, rusaitę. Ji su specialia adata mane badydama, turėjo nustatyti, ar aš dar turiu gyvybės ženklų. Daktarytė buvo reto gerumo žmogus, mačiau jos ašaras, kai mane tikrino, mačiau kai ji savo raudą slėpė nuo kameros raktininko, kad jis ir jos neišduotų, kad gailisi „bandito“. Ji į kamerą ateidavo kas dvi valandas, leido vaistus, keturis mėnesius rūpinosi mano sveikata, mane maitino ir slaugė kiek leido galimybės ir jos jėgos. Aš sustiprėjau, pasveikau, tik tada ji man pasakė, kad gydė mane ne valdiškais, o savais vaistais, todėl aš ir atsigavęs. Niekada nežinojau jos vardo ir pavardės, nežinau ir dabar, tačiau ši geroji moteris, išgelbėjusi man gyvybę, išliks mano atmintyje iki mano gyvenimo dienų pabaigos...

Praėjus penkiems mėnesiams, kai pasveikau, mane išvežė į Šilutės kalėjimą Nr.8. Ten sužinojau, kad esu nuteistas 10 metų be turto konfiskacijos, pasirašyk... Pasirašyti atsisakiau, nes nežinau kas mane nuteisė ir už ką. Man atsakė, kad nuteisė Maskva...Nuvežė mus į lagerį, į Kazachską SSR, Karagandos sritį, Džesgazgano rajoną. Ten buvo vario ir švino kasyklos. Sveikata buvo labai sunki, nevaldžiau stuburo, nelaikiau šlapimo, buvo permušti visi vidaus organai. Ten mūsų niekas negydė, ir neklausė sveikas tu ar ne. Toną švino ar vario rūdos (tokia norma) per pamainą reikėjo iškirsti, aš tos normos padaryti nepajėgiau. Tada prasidėjo mano antras kryžiaus kelias. Kadangi „tyčia“ nevykdau normos – vėl antrankiai, mušimas, kankinimas. Aiškinau, kad esu invalidas, kad nepajėgiu dirbti tokį sunkų darbą, tai jie mušdami visada sakydavo „Vot tebe bolnica, vot tebe lekarstva“ („Štai tau ligoninė, štai tau vaistai“) – guminės lazdos smūgiai, antrankiai, karceryje visiškai nuogas, 30 laipsnių šaltyje buvau dvi paras, meldžiausi, kad tik greičiau ateitų mirtis, kuri buvo vienintelis išsigelbėjimas nuo kančių. Vietoj mirties sulaukiau kažkokios komisijos, kitą rytą prižiūrėtojas per durų langelį („karmukė“) įmetė drabužius, pervedė į kitą kamerą, pavalgydino, nuvedė pas majorą. Ant stalo jis turėjo visus mano dokumentus, matė, kad per keturis katorgos metus daugybę kartų esu buvęs karceryje. Paklausė, kodėl tiek kartų prasižengiau, aš paaiškinau, kad išsitiesti negaliu, kad fiziškai dirbti nepajėgiu, kad stuburas mano kūno jau nebelaiko. Tada jis man pasakė, kad nuo šiol niekas daugiau manęs nebemuš, taip sunkiai nebedirbsiu, kad reikia gydytis. Netikėjau tada nė vienu jo žodžiu, bet viską ką jis sakė, taip ir įvyko...

Nebuvau aš partizanas, nebuvau ir jų ryšininkas. Buvau tik prijuočiantis jiems, nes ši santvarka mūsų šeimai atnešė vien vargus ir nelaimės. Tėvelis turėjo 30 ha žemės, buvau ūkininko vaikas.

Tėvelis mirė 1947m., tai mama likusi viena su vaikais turėjo mokėti visus tuos mokesčius ir pyliavas. Nebepajėgėme, tai ir grasino teismais. Žygaičių valsčiaus milicijos viršininkas ir NKVD viršininkas 1949m mėgino mane užverbuoti, kad aš tapčiau partizanų žmogumi, o visas žinias apie juos perduočiau organams. Aš nesutikau, nesusigundžiau jų tūkstančiais, kuriuos man jie žadėjo, tada pasakė, kad aš tapau tarybų valdžios priešu, tačiau prisaikdino, kad aš neišduočiau ir niekam nepasakočiau šios verbavimo istorijos. Kadangi aš jos neišsaugojau, papasakojau kaip mane mėgino užverbuoti, po to greitai areštavo. Lageriuose išbuvau nuo 1950m. birželio 21d. iki 1956m. birželio 21d., lygiai 6 metus.

Taigi leido grįžti į Tėvynę Lietuvą. Grįžau suluošintas, invalidas, niekada nebepasveikau...

Kaip džiaugėsi tėvas, motutė
Suaugusia savo šeima,
Kaip leido jaunystės dieneles
Laisvai ir lengvai jų šeima.

Bet neilgai mums teko gyventi
Ir leisti jaunystę lengvai,
Bei brangiai Tėvynei padėti,
Kaip buvo išmokę tėvai.

Tėvynę ištiko nelaimė,
Užvaldė žiauri kraugeriai,
Naikino ir plėšė mūs kraštą
Ir vežės jos turtus kas sau.

Išdraskė gimtąsias sodybas
Trėmė sodžius ištisis,
Į šaltąją Sibiro šalį,
Atplėšė nuo Tėvynės brangios.

O sūnus bei dukras atskyrė,
Sudarė kalėt lageriuos,
Nuo laisvės atskyrė, kankino
Kad jie nesugrįžt niekados...

1951-04-02
Šilutės kalėjimas

Išplėštųjų skundas

Mes palikom mielą Tėvynę
Pasipuošusių medžiais žaliais,
Pakelėse berželiai nusvirę
Atsisveikino žodžiais švelniais.

Mus bloškė toli nuo Tėvynės
Tolimon Kazachstano šalin,
Čia vien šachtų, metalų rūdynai
Ir šiurkštūs akmens kauburiai.

Nematysi čia gimtojo grožio,
Nei medelio, nei pievų žalių,
Negirdėsi čia jokio linksmumo,
Net paukštelių žavingų giesmių.

Čia ne vienas lietuvis pakliuvo,
Kurs mylėjo Tėvynę labai,
Jie atskirti nuo savo gimtinės
Tur kentėti bei vargti čionai.

Ir laukiame auštančios laisvės
Bei saulutės skaisčių spindulių,
Ir laisvojoj Tėvynėj išvysti
Brolių, sesių, tėvelių senų.

Dar mes tikim sugrįžt į Tėvynę,
Kraštą gimtą sutikt, apkabint,
Ir palinkusį pakelio beržą
Dar norėtus sugrįžus išvyst...

1952-03-24
Kazachstanas

Pavergtasis drauge!

Nors mūsų laisvė surakinta
Žiauriais retežiais bei smurtu,
Bet dvasia mūsų plieno tvirto
Tėvynės savo neapleis.

Budėk, lietuvi, nesuklupki,
Kuo tu gimei, tuo ir palik,
Ir dvasios savo nesuterški,
Varguose pergalę sutik.

Mums vienas šviesos kelias tikras:
Tėvynę mylėt, lietuvius,
Bet priešui neparduoti savęs,
Kovoti už tiesą prieš visus.

Neliūsk belaisvėj, bro lau mano,
Kad mūsų laisvė pavergta,
Juk gerai žinom, kad per kovą
Nušvinta laisvė kaip aušra.

Jei šiam kely kuris sukluptų,
Tam žodžiai pinami dainos,
Už laisvę jis save paskyrė,
Dėl vardo Lietuvos brangios.

Nors mūsų laisvė surakinta
Priešo smurtu, žiaurumu,
Bet dvasia mūsų plieno tvirto,
Dar išvys laisvas dieneles...

1952-10-02
Kazachstanas

Kas gerbia tautą

Į kovą stojo broliai, sesės
Dėl laisvės Lietuvos, brangios,
Kada užvaldė rusai kraštą,
Teriojo tautą, engė mus.

Lietuvių širdis skausmai varstė,
Kaip matė kenčia jų tauta,
Dėl jos save auka paskyrė,
Kad tik laisva likt Lietuva.

Jie paaukojo jaunas širdis,
Tėvynei mylimai tiktai,
Ir žydinčius jaunystės žiedus
Atidavė už laisvę jai.

O tuos kur žuvo už Tėvynę,
Dėl laisvės Lietuvos tiktai,
Tauta per amžius tuos didvyrius
Minės ir gerbs juos amžinai.

Kurie gyvi šiandien išliko,
Po audrių, sūkurių baisių,
Tėvynei Lietuvai brangiausiai
Nupinsim auką iš gėlių.

1958-01-07
Kazachstanas

Kostas Pukelis (dešinėje), 1950 m.

Janina Šikšnienė

Prisiminimus užrašė Ramutė Vaitkuvienė

Gimiau 1936 m. balandžio 20 d., Lazdijų rajone, Klevelių kaime. Su mamyte gyvenome trys vaikai – aš, brolis ir sesutė. Mūsų sodyba buvo beveik miške, tad tarybų valdžios vyrai įtarinėjo mūsų šeimą, kad padedame partizanams. Iš tiesų taip ir buvo, nes dieną lankėsi rusai, išnešdavo beveik visą maistą, o ką pavykdavo paslėpti, naktį atiduodavome partizanams. Vieną naktį rusų kareiviai apsupo sodybą, nušovė šunį, surikiavo visą šeimą kieme ir pasakė, kad mus išveža į Sibirą kaip liaudies priešus. Aš tuo metu buvau pas močiutę, tai mama atbėgo manęs. Su savimi leido pasiimti tik tiek, kiek paimi į rankas. Taip 1948 m. gegužės 22 d. prasidėjo mūsų kančių keliai. Nuvežė mus į Veisiejus, po to į Šeštokus, ten susodino į gyvulinius vagonus, pajudėjome Sibiro link. Visą mėnesį truko kelionė, kuri atnešė tik kančią, raudas, badą. Vaikai valgė aitrią kopūstinę, neretai su kirmėlėmis, o suaugę kentė badą – maitino vaikus.

Atvykome į kažkokį miestelį, kurio pavadinimo nebepamenu, iš jo arkliais dar savaitę vežė mišku. Atvežė į barakų gyvenvietę, visus suvarė į vieną, tad ir gyvenome kaip viena šeima. Čia pamatėme tikrąjį skurdą, utėles, tarakonus.

Visi dirbome „na liesopovalie“ (miško kirtėjais), aš pradėjau dirbti 1951 m., nes mama tuo metu nuo šalčio ir nuolatinio badavimo jau sirgo. Dirbantis žmogus gaudavo 200 gr. duonos parai. Medžius pjovėme dvitraukiu pjūklų, tačiau niekas nenorėjo dirbti poroje su vaiku., nes aš buvau tik penkiolikos metų. Kai išeidavom plukdyti rastų, namo negrįždavom po 3-4 mėnesius. Rastus plukdėme net trimis upėmis. Kiekvieną dieną girdėjome žinias, kad iš bado miršta žmonės. Asmeninio gyvenimo neturėjome, artimiausias miestas net už 50 km., o aplink vien miškai, upės...

Laikui bėgant lietuviai pradėjo statyti namelius iš rastų. Paaugus broliui, mes irgi pasistatėme namelį, nusipirkome veršiuką.

Nors buvome ištremiti visam gyvenimui, bet 1959 m. iš Maskvos gavome raštą, kad buvome ištremiti per klaidą ir galime važiuoti namo. Kaip ir visi kiti, be pinigų išvažiuoti negalėjome – teko dar pasilikti ir užsidirbti pinigų kelionei.

Grįžę į Tėviškę, savo namų neberadome – buvo sudeginti. Neilgam prisiglaudėme pas dėdę, mamos brolių. Jų didelė šeima taip pat sunkiai vertėsi, ne ką galėjo mums padėti.

Kaimynai papasakojo, kad Klaipėdos krašte pigiai galima nusipirkti namuką, taip atvykome į Šilutės rajoną, Jonaičių tarybinį ūkį. Dirbau ūkyje lauko darbus. 1964 m. Jonaičiuose susipažinau su savo vyru, susilaukėme 4 vaikučių. Prieš pora metų palaidojau savo gyvenimo draugą, o mano sveikatai atsiliepė išbraidyti Rusijos upių vandenys – labai skauda kojas...

Dabar gyvenu Pagėgių savivaldybėje, Palumpių kaime.

Dėkojame dievui ir likimui, kad sulaukėme Nepriklausomybės, kuri, atrodo, tokia trapi...

2004-06-05

Palumpių km.,

Lumpėnų seniūnija

Janina Šikšnienė (kairėje)

Antanina Bulsienė

Prisiminimus užrašė Dalė Mačienienė

Basa, per pūgą, šaltį, gruodą
Sugrįžčiau šiandien, jei galėčiau,
Ir savo dalią – sunkią, juodą,
Po kryžium Tėviškėj padėčiau...

Antanina Bulsienė

Gimiau 1931 m., Tytuvėnuose. Šeimoje augome dar du broliai ir sesuo. Baigiau pradžios mokyklą. 1953 m. suėmė visą mūsų šeimą ir karinio tribunolo buvome atiduoti teismui už tai, kad padėjome partizanams. Į mišką Lietuvos partizanams nešdavome vaistus, maistą, buvome jų ryšininkais. Išvežė mus į Šiaulių kalėjimą, po to į Vilnių. Mamą ir vieną brolių paleido, neįrodė jų kaltės, o mama buvo ligonis. Šiaulių kalėjime kalėjau vienutėje. Kartą į savaitę gaudavome knygų iš kalėjimo bibliotekos. Visi tardymai vykdavo naktimis. Teismas mane nuteisė 7 metus tremties, seserį ir brolių – 10 metų, o tėvelį – 25 metams. Išvežė mus į Archangelsko sritį, Puskoozersko lagerių miestelį. Vyrus ir moteris patalpino atskirai. Moterų ten buvo apie 5 tūkstančius, o vyrų apie 10 tūkstančių. Lageryje dirbome įvairius darbus – kirtome mišką, dalgiais šienavome, auginome daržoves. Dirvožemis buvo geras, užaugdavo gausiai bulvių, morkų ir kitų daržovių. Iki atvykstant lietuviams, vietiniai gyventojai bulves sodindavo ir kasdavo kastuvais. Mes, lietuviai, pasidarėme vagokių, bulves sodindavome į vageles.

Išmokėme pasigaminti ir lietuviškų valgių – cepelinų. Rusai neturėjo net „tarkos“ bulvėms tarkuoti, nupiešėme piešinį, jie kalvėje pagamino primityvią bulvių trintuvę. Nacionalinius lietuvių valgius ragavo ir gyrė pats vyr. agronomas, atvažiavęs iš Archangelsko. Lagerio viršininkas buvo geras žmogus. Į darbą reikėjo eiti 10 km., avalynė prasta, nutrindavo kojas, vaikščiodavome kruvini. Viršininkas, pamatęs mūsų kojas, surado ir davė geresnę avalynę.

Su giminėmis ir namiškiais, likusiais Lietuvoje, susirašinėjome laiškais. Vieną laišką per mėnesį turėjome teisę parašyti, tačiau jis turėjo būti parašytas rusų kalba, ir tik apie tai, kad mums čia labai gera gyventi. Laiškai buvo cenzūruojami, vėliau jau leisdavo rašyti ir lietuviškai. Labai ilgėjomės namų, norėjome išlikti gyvi, mus stiprino ir palaikė maldos. Rožančių pasidarydavome iš duonos, jis būdavo suvertas ant siūlo, ištraukto iš skarelės.

Į tėviškę, Tytuvėnus, grįžau 1956 metais. Išlydėdami mus namo, rusai gailėjosi, kad išvykstame, jie mus laikė darbščiais ir dorais žmonėmis.

Tačiau gimtinėje mūsų niekas nelaukė, darbo nedavė. Atvažiavau į Pagėgius, čia susiradau darbą – remontavome po karo suniokotą internatą, vėliau dirbau fermoje, melžėja, kitus darbus.

Sukūriau šeimą, gyvenu Šilgaliuose, tačiau dažnai prisimenu visus vargus, išbandymus ir kančias, kuriuos gyvenimas pasiuntė man. Seniai renku visą literatūrinę medžiagą apie tremtinius, daug eilėraščių moku mintinai, o šis, parašytas poetės S. Vitaitės, man labai patinka:

Namelių žiburys

Namelių žiburys!
Koks jis brangus, jaukus,
Beeinant svetimais keliais,
Po svetimus laukus.

Išalkusiam, sušalusiam
Tiek daug ką mena jis:
Duonutę, gimtą namą
Ir mamą pas duris.

Ir kai klumpi bejėgis
Nuo vėjų svetimų,
Akyse jis vaidenas
Tėvynės artumu.

2004-06-7
Šilgaliai,
Stoniškių seniūnija

Kotryna Mišeikytė

Trumpą biografiją užrašė Jolanta Eidikaitienė

Kotryna gimė 1926 m. Tauragės apskrityje, Eržvilko valsčiuje, Butaičių kaime. 1947 m. sausio 19 d. Lietuvos TSR karinio tribunolo pagal BK 58 str. 1a dalį ir 58 str. 2 d. nuteista 10 metų kalėti „už tėvynės išdavimą“, nes buvo brolio - partizano ryšininkė. 1948 m. iš Tauragės kalėjimo buvo išvežta į Igarką. 1959 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Plungės rajone, Rietave, pas brolių Joną Bertulį. Tada į tėviškę grįžti dar neleido. 1963 m. atvyko gyventi į Vilkyškius, čia 17 metų dirbo pieninėje, sūrių gamykloje. 1990 m. gegužės 2 d. Lietuvos Respublikos Įstatymu „Dėl asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams teisių atstatymo“, ji pripažinta nekalta Lietuvos Respublikai ir yra atstatomos visos jos teisės.

Šiuo metu gyvena su sūnaus Leono šeima Vilkyškiuose.

Kotrynos Mišeikytės prisiminimus užrašė sūnus Leonas (kalba netaisyta).

Iš Vilniaus atvežė prie Kancko. Namas vienas buvo aptvertas, tai buvo karantinas, jame išbuvome mėnesį laiko. Paskui nuvedė į lagerį. Buvo daktarų komisija, davė trečią lengvą kategoriją. Vesdavo prižiūrėtojas į lentpjūvę rinkti skiedrų. Paskiau klausė, kas turi kokią specialybę. Aš užsirašiau siuvėja ir Latenytė, Petrauskaitė, mus vesdavo į Kancko siuvyklą prižiūrėtojas, mus tris ir du vyrus. Tenai siūdavome. Vedėjas buvo lietuvis – Mažeika. Kancke buvo labai gerai. Čia dirbo laisvos moterys ir mes, kalinės. Per darbo dieną būdavo vienos valandos pertrauka. Laisvos moterys išeidavo namo pietų, o mes, kalinės, sėdėdavome siuvykloje. Buvo geros moterys, atnešdavo ir mums užkąst. Vieną naktį – etapas, ir mus, visas tris išvežė už 200km. į kitą lagerį. Ten buvo baisu, nes buvo banditų lageris. Vieną vakarą prižiūrėtojas barakuose įtaisė kablius ir liepė niekam neatidaryti durų. Dvi buvo šalmankos (vagilkos), jos susipažino su vyrais banditais. Vieną naktį jos atkabino duris, įėjo vyrai su peiliais, užpuolė moteris ir liepė lipti nuo narų, jie ėmė visus mūsų daiktus ir nešė lauk. Mes gulėjome antroji pusėj narų, susitarėm paimti puodukus, išmušti langus ir šaukti. Tuoj prisistatė prižiūrėtojai. Visus banditus pagavo, atidavė mūsų daiktus, o juos nuvedė į izoliatorių. Prižiūrėtojai klausė kas atidarė duris, mes pasakėm pavardes ir tas šalmankas išvedė į izoliatorių. Vienas užpuolikas niekaip nepasidavė, šalia buvo nebaigtas statyti barakas, tai tas vyras užsilipo ant to barako balkių, tai prižiūrėtojai užmetė ant jo virvės kilpą ir taip jį nuėmė. Tuos du vyrus nuvedė į siuvyklą ir Mažeika klausė kur tos mergaitės kur čia dirbo? Kas jiems jas atidavė? Jis paskambino lagerio viršininkui, kad mus gražintų. Ant rytojaus atėjo prižiūrėtoja ir pasakė, kad mus gražins atgal į Kancką. Baisiajam lagery išbuvom dvi savaites. Surinko ir daugiau siuvėjų iš to lagerio ir parvežė atgal į Kancką. Tada atėjo mūsų barako starasta – vyresnysis ir pasakė: atiduokit mano mergaites, man kitų nereikia. Vyresnysis mus nuvedė į pirtį, pasaugojo mūsų drabužius, kol mes nusimaudėme. Nusimaudžiusios, nuėjom į savo baraką. Čia moterys buvo labai geros, jos buvo sėdėjusios tik už trūkumus.. Kai mus parvedė, buvo naktis, tačiau jos visos atsikėlė, davė mums valgyti. O mes džiaugėmės, galvojom, kad grįžom į gimtus namus. Zonoj padarė didelę siuvyklą, dirbom dvi pamainas – dieną ir naktį. Kas savaitę keisdavo pamainas. Aš dirbdavau naktinėj pamainoj, nes neidavo miegoti, neidavo valgyti. Labai sublogau. Atėjo lagerio viršininkas, pamatė mane ir paklausė, kas tau yra, gal sergi? Kodėl neini pas daktarą? Aš pasakiau, kad dieną negaliu miegoti, kad ir kaip barake būdavo tylu, bet aš vis tiek neužmigdavau. Vėliau pervedė mane į dieninę pamainą ir aš visą laiką dirbau tik dieną. Kacke žemė buvo labai gera, viskas labai gerai augdavo. Rudenį veždavo į antrą saukožą (tarybinį ūkį) rinkti bulvių. Lauke jau pašaldavo, tai saukožo viršininkas laisvų moterų, kad padėtų perrinkti bulves per naktį, kad jos nesušaltų. Jos atidirbdavo duotą darbo laiką ir nė minutės ilgiau. Viršininkui jos atsakydavo, kad bulvės ne mūsų sušals, o valdžios.

„Šildydamos” vandenį, ruošiasi rastų plukdymui.
Kotryna Mišeikytė viduryje. Igarka

Moterys trumpą atokvėpio minutę. Nužievina rastus, Igarka

Vyrai iš tvartų mėšlą versdavo į ravus (griovius). Jie sakydavo nereikia jokių trąšų. Užsėti užsėdavo viską, o nuimti nenuimdavo. Ne tinginiams tokios geros žemės. Mums mokėjo į mėnesį kelis rublius, o kitus pinigus dėdavo į taupkasę, kai pasiliuosuosite – atiduos. Zonoje buvo ligoninė, kurioje buvo terapinis ir chirurginis skyriai. Buvo daktarai ir seselės kaliniai. Buvo dar ir vaistinė, duonos kepykla. Veždavo duoną laisviems už zonos. Maistas kalėjime buvo geras, tik jo buvo labai mažai. Kai gaudavome pinigų, tai pasipirkdavome: bulvių, aliejaus. Barake buvo pastatyta plyta, buvo ir keptuvių, puodukų, jei norėjom valgyti, galėjome išsivirti. Lagerio viršininkas buvo rusas, jo pavardės nebepamenu. Atėjo įsakymas išvežti visus politinius kalinius į Karagandos oblastį (sritį), susodino mus į mašinas, atėjo lagerio viršininkas, nuleido rankas ir pasakė: dabar viskas. Mus nuvežė į traukinių stotį, susodino į gyvulinius vagonus, buvo žiema, 1952 metai. Buvo labai šalta. Vidury vagono sėdėjo konvojus, įnešė geležinį pečiuką, pastatė vidury, jis ir kūreno. O mes visos trys susidėjom ant narų visus daiktus, kuriuos turėjom. Dvi gulėdavome, o viena stovėjome prie pečiaus, vėliau keisdavomės. Buvo taip šalta, kad atsikeldavus, plaukai buvo prišalę prie vagono sienos. Nuvežė į Karagandą, iš ten susodino į mašinas ir nuvežė į Spaską. Ten buvo tiesiog baisu, suskaičiavo, suvarė į barakus ir užrakino. Koridoriuje stovėjo kubilas vietoj tualetu. Rytą tas kubilas buvo išnešamas. Liepdavo visiems išeiti į lauką ir tada vėl visus suskaičiuodavo. Tada palikdavo atrakintus. Kitą dieną išdavė mums drabužius: vatinukas su klierke (chlorkalke) išdegintu numeriu. Paskui buvo daktarų komisija, aš gavau 4 kategoriją, buvau nedarbinga, maistą gaudavome labai blogą. Rytą ir vakarą gaudavome šino kruopų sriubos, o per pietus kelis šimtus gramų košės, truputi duonos. Viską suvalgydavau, labai ėsdavo rėmuo. Lageris buvo tarp kalnų, niekada neištirpdavo sniegas, aplink vaikščiodavo kupranugariai ir vilkų būriai. Į kalinių iškastas duobes, pribėgdavo ištirpusio sniego, taip pasigamindavome vandens. Grabėse (grioviuose) būdavo juškos, jei nori palaistyti daržą – atkiši jušką, palaistai ir vėl užkiši. Tuo vandeniui laistydavome viską – obelis, avietes, serbentus... Buvo laukas pasodintas pomidorų, dynių. Viskas augo labai gerai, tik lietaus nebūdavo. Per vasarą palydavo vieną ar du kartus. Pavasarį gavau darbingą kategoriją, įsiprašiau į sodo brigadą. Ten skyniau avietes. Per žiemą vėl buvau nedarbinga, gulėjau ant narų. Sveikatos komisija būdavo rudenį ir pavasarį. Kai Stalinas nukrypa (mirė), nuėmė nuo mūsų vatinukų numerius, niekas mūsų jau nebeskaičiavo. Atidarė parduotuvę, galėjom už menką atlyginimą nusipirkti maisto. Buvo sukilimas visuose lageriuose. Šnekėjo, kad amerikiečiai sužinojo, kad visi politiniai kaliniai ištremti į Karagandą. Po sukilimo, pradėjo mus iškonvojuot. Mudvi su Povilaitiene dirbom durnių ligoninėj, vėliau išvežė į kitą lagerį, į Dolencką. Kartu išvežė ir ligonius. Sesele dirbo lietuvaitė, naujoj vietoj ligoninė buvo baisi – langai išdaužyti. Bet kai ligonės mus pamatė, labai apsidžiaugė. Ligonės labai skriausdavo – neduodavo nei cukraus, nei sviesto, sakydavo, kad viską ištaško. Tada mudvi su Povilaitiene užtepdavome sviestą, cukrų įdėdavome į arbatą, Visą ligoninės tvarką paėmėme į savo rankas: įsakėme sustiklinti langus, išduoti dar po vieną adijalą (antklodę), Kadangi buvo daug fiziškai stiprių ligonių, tai mes pačios nedirbome – tik organizavome darbus. Vėliau atvežė anglių. Buvo šilta kai pasikurdavome. Išsibalinom lubas, išdažėme grindis. Po pirties, mūsų įsakymu, moterys gavo baltinius, kelnaites. Ko prašydavom valdžios, to ir gaudavome. Ligoninėje dirbau 9 mėnesius, lagerio viršininkas nuvežė į Karagandą, iš taupomos kasos nuėmė mano sutaupytus pinigais – gavau 500 rublių. Greitai Maskva paliuosavo visus politinius kalinius. Ką prisiminiau, tą parašiau, o daugiau nebeprisimenu.

Mišeikis Leonas

Prisiminimus užrašė Jolanta Eidikaitienė

Gimiau 1951 metais, gegužės 12 dieną, Krasnojarsko krašte. Ketverius metus augau Karagandos vaikų namuose (mama tuo metu kalėjo Igarkos kalėjime). 1956 m. mane parvežė pas mamą, į Igarką, 1958 m. čia baigiau pirmą klasę. Prisimenu savo krikštą, prieš grįžtant į Lietuvą, 1959 m. mane pakrikštijo kunigas P. Lygnugaris.

1959 m. rugpjūčio mėn. grįžome į Lietuvą. Kadangi į Tėviškę grįžti neleido, apsigyvenome Rietave. Ten baigiau antrą ir trečią klases. 1963 m. atvykome gyventi į Vilkyškius, pas mamos pusbrolių Joną Bertulį. 1963 m. baigiau Vilkyškių pradinę, o 1969 m. – vidurinę mokyklą. Po tarnybos sovietinėje kariuomenėje, nuo 1972m. dirbau Vilkyškių vidurinėje mokykloje, mokytoju. 1979 m. baigiau Kauno kūno kultūros institutą. 1979 m. vedžiau, žmona Alma taip pat mokytoja, dirba Vilkyškiuose, mokykloje. Auginame dvi dukras ir sūnų. Dukros pasirinko pedagoginį kelią, o sūnus dar mokosi vidurinėje mokykloje. Nuo 2003 m. rugsėjo mėn. dirbu Piktupėnų pagrindinės mokyklos direktoriumi. Šiuo metu esu Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Pagėgių skyriaus pirmininkas.

Tremties metus mažai teprisimenu, nes buvau dar mažas. Tačiau kai kurie epizodai, labai vaikiški, tačiau užgavę mano širdį, išliko atmintyje. Kartą į mokyklos virtuvę, kur buvome susėdę pietų, įskrido paukštelis ir įkrito į sriubos puodą. Virėja mums, vaikams, pasakė, kad paukštelis buvo užnuodytas ir sriubą išpylė lauk. Likome tądien alkani... Ilgai, labai ilgai grįžęs į Lietuvą, nesuvokiau, kad pietų maisto likučių nereikia slėpti, kad maisto jau yra...

Rusijoje, besimokydamas 1-oje klasėje, buvau spaliukas, vietiniai vaikai turėjo tikras spaliukų žvaigždutes, o mes, tremtinių vaikai – iš medžiagos, jos buvo prisiuvamos prie švarkelio. Kartą mamytė švarkelį su žvaigždute išskalbė, į mokyklą nuėjau su kitu švarkeliu, be žvaigždutės. Mokytoja išsiuntė mane namo, persivilkti švarkelį. Kadangi švarkelis buvo drėgnas, atsisėdau prie krosnies, kad greičiau šis išdžiūtų. Grįžusi iš darbo mama rado savo „mokinį“ bemiegantį...

2004 m. birželio 7 d.
Vilkyškiai

Tremties metai. Giminaičių apsuptyje. Leonas Mišeikis (viduryje) 1956 m.

Leonas Mišeikis su mamyte Igarkoje

Rastų ruošykla. Leonas Mišeikis Igarkoje. 1958 m.

ВНИМАНИЕ! Визы на жительство не ставят, при угрозе ее отмены.

УПРАВЛЕНИЕ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
Красноярского облисполкома
г. Красноярск

М. М. Мишеикис
п.п. прошения

Справка № 6430
Мишеиките

Категория: Категория 3 Красноярск

родился 1926 гг. Литва, Литовская ССР

проживает: Туркестанская область, Республика
ССР

Выдан (указан) 19. января 1990 г. Виза Туркестан
обл. ССР Литовская ССР

по 58.1.1. 58.1.1 РСФСР заселит ст. 171.

Положено иметь при себе в 1958 г. 2.1 мелких 1958 г.
контракт) в связи с переездом ст. 171 состав 1958 г. ст. 171
необходимо на основании Постановление
Правительства Красноярского облисполкома
Литовская ССР от 24 мая 1958 года

Позволено выезд
Привлечено подписанно Мишеикис 410-0-0

Krasnojarsko srities Vidaus reikalų valdybos pažyma apie Kotrynos Mišeikytės tremtį

Pagėgių savivaldybės politinių kalinių ir tremtinių sąrašas

Eil. Nr.	Pavardė, vardas	Gyvenamoji vieta	Trumpa informacija
1.	Alaburda Vaclovas	Pagėgiai, Jaunimo g. 8	
2.	Alekna Vaclovas	Pagėgių sen., Piktupėnų km.	Gimė 1931m. 1950 metais ištremtas į Tolimuosius rytus, „Sovetskaja gavan“. 1955 m. grįžo į Lietuvą, įgijo vidurinį išsilavinimą. Gyveno Piktupėnuose ir dirbo kolūkyje „Aušra“
3.	Antanaitienė Marijona	Pagėgiai, Sodų g. 12	
4.	Ažna Alfonsas	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	
5.	Ažna Algirdas	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	
6.	Bagdonas Stanislovas	Stoniškių sen., Stoniškių km.	
7.	Bagdonas Vytas	Stoniškių sen., Rukų km.	
8.	Bakutytė-Ramoškienė Ona	Stoniškių sen., Šilgalių km.	
9.	Bagdonienė Barbora	Stoniškių sen., Rukų km.	
10.	Balandienė Marytė	Stoniškių sen., Rukų km.	
11.	Balikyūtė-Cvirkienė Erika	Pagėgiai, Žemaičių g. 3-6	
12.	Beržinskas Pranciškus	Pagėgiai, Vilniaus g. 4-1	
13.	Birauskienė Ona	Stoniškių sen., Stoniškių km.	
14.	Bybartienė Ona	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	
15.	Bučinskas Albinas	Natkiškių sen., Natkiškių km.	
16.	Bučinskienė Ona	Natkiškių sen., Natkiškių km.	
17.	Bulsienė Antanina	Stoniškių sen., Šilgalių km.	Gimė 1931 m. Tytuvėnuose. Nuteista 7 metams, sesuo ir brolis – po 10 metų, o tėvelis – 25 metams tremties. 1956 m. gavo leidimą grįžti į Lietuvą, susirado darbą Pagėgiuose, dabar gyvena su dukros Irutės šeima Šilgaliuose.
18.	Bungardienė-Pukelienė Salomėja	Natkiškių sen., Šlapių km.	

19.	Butkus Jonas	Stoniškių sen., Šilgalių km.	
20.	Dabužinskas Zigmas	Pagėgiai, Vytauto 10b-5	
21.	Dabužinskienė Ona	Pagėgiai, Vytauto g. 10b-5	
22.	Dambrauskas Antanas	Pagėgių sen., Genių km.	
23.	Degutis Vaclovas	Pagėgiai Melioratorių g. 1-11	
24.	Degutytė Konstancija	Pagėgių sen., Panemunė	
25.	Drelininkaitis Bronius	Pagėgių sen., Panemunė, Mokyklos g. 29	
26.	Einikis Alvydas	Pagėgiai, Žemaičių 23	
27.	Gailius Zigmas	Obstainių km. Vilkyškių sen.	
28.	Gečas Kostas	Pagėgiai, Sodų g. 12	
29.	Genienė Pranciška	Pagėgiai, Sodų g. 5-2	
30.	Gešventas Antanas	Šereiklaukio km. Vilkyškių sen.	
31.	Gešventas Gerhertas	Lukaičių km. Vilkyškių sen.	
32.	Gibas Juozas	Vilkyškių sen., Žukų km.	
33.	Gnozdienė Jadvyga	Pagėgiai, Geležinkelio g. 7-1	
34.	Greičiūnienė Aldona	Pagėgiai, Vytauto g. 34-2	
35.	Grigolienė Marytė	Pagėgių sen., Mikytų km.	
36.	Grigula Dominykas	Pagėgių sen., Mikytų km.	
37.	Grinkevičiūtė- Morkeninkienė	Pagėgiai, Vytauto g. 12-3	
38.	Grublytė-Pukelienė Marija	Šakininkų km. Lumpėnų sen.	Gimė 1936 m. sausio 29 d. 1950 m. su tėvais, broliu ištrėmė į Krasnojarsko kraštą, Nazarovskij

			rajoną. 1955 m. vaikai gavo leidimą grįžti į Lietuvą, tačiau leidimus atidavė tėvams, o patys grįžo 1957 m.
39.	Gudas Petras	Pagėgių sen., Benininkų km.	
40.	Jakštaitė – Miknienė Marija	Stoniškių km., Stoniškių sen.	Išstremta su šeima 1951 m. spalio 2 d. į Krasnojarsko kraštą. 1957 m. grįžo į Lietuvą, rado savo gimtus namus, kuriuose niekas negyveno.
41.	Jazdauskienė Ona	Natkiškių sen., Natkiškių km.	
42.	Jokubaitienė Gerda	Pagėgiai, Birutės 9-2	
43.	Jonikas Nikodemas	Pagėgių sen., Panemunė, Mokyklos g. 40c	
44.	Juknienė Zena	Pagėgiai, Aukštaičių g. 7	Gimė 1926 m., išsilavinimas – 8 kl. 1944 m. 9 žmonių šeimą išvežė į Vokietiją, Saksonijos žemę, 1945 m. liepos mėnesį grįžo į Lietuvą.
45.	Juozapaitienė Lina	Stoniškių sen., Plaškių km.	
46.	Jurgelevičiūtė Adolfina	Pagėgiai, Vytauto g. 33-2	
47.	Juška Mečislovas	Pagėgiai, Vilniaus g. 27-2	
48.	Juškevičienė Marija	Pagėgių sen., Mikytų km.	
49.	Kairys Jonas	Pagėgių sen., Piktupėnų km.	
50.	Kalinauskaitė-Pranaitienė Eva	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	Gimė 1927 m., išvežta į Vokietiją 1944 m., grįžo į Lietuvą 1945 m., dirbo Vilkyškių tarybiniame ūkyje darbininke.
51.	Kaminskaitė-Noreikienė Aleina	Kriokiškių km. Vilkyškių sen.	
52.	Kančas Stasys	Pagėgių sen., Panemunė, Pievų g. 13-6	
53.	Kasiulienė Ona	Brazdžiūnų km.	
54.	Kasputienė Kristina	Stoniškių sen., Mažaičių km.	
55.	Kinulis Juozas	Stoniškių sen., Rukų km.	
56.	Kiupelis Verneris	Pagėgių sen., Piktupėnų km.	

57.	Končas Rimantas	Pagėgių sen., Panemunė, Pienių g. 13b	
58.	Krickaja Regina	Pagėgiai, Jaunimo g. 10-4	
59.	Kundrotas Juozas	Stoniškių sen., Šilgalių km.	
60.	Kuskys Steponas	Lumpėnų se., Lumpėnų km.	
61.	Laukaitis Antanas	Stoniškių sen., Šilgalių km.	
62.	Laukaitytė-Mikšienė Ramutė	Stoniškių sen., Šilgalių km.	
63.	Lekšienė Hilda	Stoniškių sen., Šilgalių km.	
64.	Lešinskas Stanislovas	Pagėgiai	
65.	Lianzbergienė Liuda	Kerkutviečių km. Lumpėnų sen.	
66.	Mačiukevičiūtė-Laukaitienė B.	Stoniškių sen., Šilgalių km.	
67.	Marcinkevičius Zigmąs	Stoniškių sen., Rukų km.	
68.	Marčinskas Antanas	Stoniškių sen., Rukų km.	
69.	Matulionis Antanas	Pagėgiai, Vytauto g. 10-2	
70.	Mikšienė Marija	Stoniškių sen., Rukų km.	
71.	Mikulytė-Šimkienė Ona	Stoniškių sen., Rukų km.	
72.	Milinkienė Stasė	Stoniškių sen., Stoniškių km.	
73.	Minelga Evaldas	Pagėgių sen., Panemunė, Pievų g. 13	
74.	Mišeikis Leonas	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	Gimė 1951 m. gegužės 12 d. Krasnojarsko krašte, kur buvo išstremta jo mama. 1959 m. abu grįžo į Lietuvą. Gyvena Vilkyškiuose, dirba Piktupėnų pagrindinės mokyklos direktoriumi.
75.	Mišeikytė Kotryna	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	Gimė 1926 m. Tauragės apskrityje, Butaičių km. 1947 m. nuteista 10 metų kalėti už „Tėvynės išdavimą“. 1948 m. iš Tauragės kalėjimo išvežta į Igarkos lagerius. 1959 m. grįžo į Lietuvą. Dabar gyvena su sūnaus

			Leono Mišeikio šeima Vilkyškiuose.
76.	Mišius-Misevičius Bronislovas	Stoniškių sen., Rukų km.	
77.	Mitkutė-Gudelienė Aldona	Pagėgiai, Vilniaus g. 25-4	
78.	Mockienė Bronė	Stoniškių sen., Stoniškių km.	
79.	Mockienė Damira	Pagėgiai, Žemaičių g. 27	
80.	Motūzas Alfonsas	Pagėgiai, Geležinkelio g. 32	
81.	Nausėdienė-Jurjonienė Ona	Pagėgių sen., Bubliškių km.	Gimė 1953 m. tremtyje, išvežta 7 asmenų šeima. Iki 1957 m. gyveno tremtyje Teguldinskio raj., Verchoblino km. Vidurinis išsilavinimas.
82.	Nedvoraitė-Kiekienė Angelė	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	
83.	Norkevičius Petras	Pagėgių sen., Panemunė, Nemuno g. 19-1	
84.	Petraitis Alfonsas	Stoniškių sen., Rukų km.	
85.	Pociūtė-Butkienė Genė	Vertuliškių km. Vilkyškių sen.	
86.	Puidokaitė-Pameditienė Regina	Stoniškių sen., Šilgalių km.	
87.	Puidokienė Ona	Pagėgių sen., Piktupėnų km.	
88.	Pukelis Bronius	Naikiškių sen., Šlapių km.	
89.	Pukelis Kostas	Lumpėnų sen., Šakininkų km.	Gimė 1929 m. rugpjūčio 29 d. Suimtas 1950 m., kalintas Tauragės, Šilutės kalėjimuose. Nuteistas 10 metų tremties, Kazachskajos SSR, Karagandos srityje. 1956 m. grįžo į Lietuvą suluošintas.
90.	Račkus Jokūbas	Lumpėnų sen., Lumpėnų km.	
91.	Ragelskis Mykolas	Pagėgiai, Naujoji g. 16-6	
92.	Rakšnienė Joana	Stoniškių sen., Strazdelių km.	
93.	Ramanauskas Pranas	Stoniškių sen., Plaušvarių km.	
94.	Ramanauskienė Afrozina	Pagėgiai, Vilniaus g. 22-6	
95.	Reivytienė Romutė	Stoniškių sen., Mažaičių km.	

96.	Rušetnikovas Nikolajus	Pagėgių sen., Kiupelių km.	
97.	Saltūnienė Bronė	Pagėgių sen., Bubliškių km.	
98.	Sarapinienė Leokadija	Stoniškių sen., Pakamonių km.	
99.	Saročkienė Adelė	Pagėgių sen., Panemunė, Mokyklos g. 42-1	
100.	Skirsgilas Imantas	Pagėgių sen., Bubliškių km.	
101.	Skridulis Sigitas	Kerkutviečių km. Lumpėnų sen.	Gimė 1932 m. vasario 2 d. 1952 m. Ištremtas su seserimi Genute į Komi SSR, Intą. Po keturių metų katorgos, gavo laisvo tremtinio statusą. 1956 m. už gerą elgesį gavo leidimą grįžti į Lietuvą, tačiau, negavęs darbo, apsigyveno Kaliningrado srityje. Po pusės metų grįžo į Lietuvą.
102.	Spalienė Hilda	Šakininkų km. Lumpėnų sen.	
103.	Sparnauskis Konstantinas	Vertuliškių km Vilkyškių sen.	
104.	Stanišauskienė Birutė	Vertuliškių km. Vilkyškių sen.	
105.	Stanšaitienė Jadvyga	Stoniškių sen., Anužių km.	
106.	Steponaitis Stasys	Stoniškių sen., Plaušvarių km.	
107.	Strudomskytė-Bučienė Marijona	Naujininkų km.	
108.	Sutkus Rimantas	Stoniškių sen., Rukų km.	
109.	Šapalas Alfredas	Pagėgiai, Vilniaus g. 10a-3	
110.	Šapalas Raimundas	Pagėgiai, Vilniaus g. 10a-2	
111.	Šiaudvytė-Jaramavičienė Albina	Trakininkų km. Lumpėnų sen.	
112.	Šikšnienė Janina	Lumpėnų sen., Palumpių km.	Gimė 1936 m. balandžio 20 d. Lazdijų rajone. Su šeima ištremta 1948 m. į Sibirą. 1959 m. gavo leidimą grįžti į Lietuvą. Atvyko į Klaipėdos kraštą, kur rado laisvus namus Jonaičiuose. Dabar gyvena Palumpiuose.
113.	Šimkus Jonas	Lumpėnų sen., Lumpėnų km.	
114.	Šimkutė-Žebrienė Rūta	Pagėgių sen., Panemunė,	

		Donelaičio g. 4-10	
115.	Šulcienė Trautė	Kriokiškių km. Vilkyškių sen.	
116.	Truškauskas Rimas	Trakininkų km. Lumpėnų sen.	
117.	Vaičienė-Jamantienė Bronė	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	
118.	Valaitis Vytautas	Stoniškių sen., Mažaičių km.	
119.	Vasiliauskaitė-Žilinskienė Nijolė	Pagėgių sen., Kentrių km.	1951 m. spalio 16 d. šeima išstremta į Krasnojarsko kraštą. Tremytyje buvo iki 1957 m., tačiau grįžę apsigyveno Kaliningrado srityje. Tik 1963 m. persikėlė gyventi į Lietuvą.
120.	Vasiliauskas Alfonsas	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	Gimė 1929 m. gruodžio 3 d. 1951 m. išstremta 5 asmenų šeima į Krasnojarsko kraštą, Nazarovo rajoną, Sachaptos kaimą. 1957 m. grįžo į Lietuvą, be teisės registruotis Tėvynėje. Dirbo melioracijoje, gyveno Jurbarko rajone, Garlaukio sen., Smiguliškės kaime
121.	Venckus Juozas	Stoniškių sen., Rukų km.	
122.	Venskus Stasys	Stoniškių sen., Stoniškių km.	
123.	Vilkauskas Alfonsas	Stoniškių sen., Mažaičių km.	
124.	Vitkutė-Kleinienė Stasė	Stoniškių sen., Sunelių km.	
125.	Zdanevičius Tadas	Pagėgiai, Naujoji g. 8	Gimė 1940 m. Išstremtas su tėvais 1945 m. liepos 17 d. iš Alytaus rajono, Dušnionių kaimo į Permės sritį, Bielojevsko rajoną. 1955 m. rugpjūčio 13 d. grįžo į Lietuvą. Reabilituotas 1988m. spalio 21 d.
126.	Zdanevičienė Stanislava	Stoniškių sen., Stoniškių km.	
127.	Zdanevičienė Vladislava	Pagėgiai, Naujoji g. 8	Gimė 1918 m. Išstremta su vyru, jo tėvais ir dviem sūnumis 1945 m. liepos 17 d. iš Alytaus rajono, Dušnionių kaimo į Permės sritį, Bielojevsko rajoną Į Lietuvą grįžo 1957 m. sausio mėn. Reabilituota 1988 m. spalio 21 d.
128.	Zdanevičius Julius	Stoniškių sen., Stoniškių km.	Gimė 1944 m. Išstremtas su tėvais 1945 m. liepos 17 d. iš Alytaus rajono, Dušnionių kaimo į Permės sritį, Bielojevsko rajoną. 1955 m. rugpjūčio 13 d. grįžo į Lietuvą.

			Reabilituotas 1988 m. spalio 21 d.
129.	Zilinaitė-Šimuliniene Janina	Lumpėnų sen., Palumpių km.	
130.	Zinovjev Ivan	Vilkyškių sen., Vilkyškių km.	
131.	Zinovjeva Ana	Vilkyškių sen., Vilkyškių km	
132.	Zinovjeva-Chroškienė Efrosija	Vilkyškių sen., Vilkyškių km	
133.	Zinovjeva-Martinkienė Ksenija	Vilkyškių sen., Vilkyškių km	
134.	Žitkevičienė Petrė	Pagėgiai, Vilniaus g. 25a-1	
135.	Žnaliūnas Albertas	Pagėgiai, Vilniaus g. 20b-2	
136.	Žvaliuvienė Zunia	Pagėgiai, Vytauto g. 20b-2	
137.	Žvirblis Alfonsas	Pagėgių sen., Benininkų km.	